

Digin : fra teori til praksis

Sluttrapport

Foto: Gerd Altmann fra Pixabay

Hovedprosjekt som med utgangspunkt i forprosjektet «Prosjekt Digin : Felles drift og anskaffelse av digitale innholdstjenester», utviklet Bibliotek24.

Innhold

1. Formål med prosjektet.....	4
1.1. Delprosjekter	5
2. Organisering	6
3. Gjennomføring	9
3.1. Prosjektets faser	10
3.1.1 Studietur sommeren 2022	10
3.1.2 ConsortiaManager tas i bruk.....	11
3.1.3 Webinarer og direktesending fra Akershus.....	11
3.1.4 Møter med Kultur- og likestillingsdepartementet	12
3.2. Bibliotek24.....	12
3.2.1 Innkjøpspolitikk og servicekonsept	13
3.2.2 Ikke alt er likt som i Danmark.....	14
3.2.3 Spørreundersøkelse.....	14
3.2.4 Resultater av Bibliotek24	15
3.3. Delprosjekter	16
3.3.1 Delprosjekt A – Felles adgangskontroll	16
3.3.2 Delprosjekt B – Videreutvikle BibStat	17
3.3.3 Delprosjekt C – Økt kjennskap til digitale innholdstjenester	18
3.4. Fra prosjekt til drift.....	19
4. Måloppnåelse.....	20
4.1. Likere bibliotektilbud	20
4.2. Eksternt finansierte tjenester	23
5. Økonomi og regnskap	24
5.1. Regnskap over prosjektmidler i 2022	25
5.2. Regnskap over prosjektmidler i 2023	26
5.3. Regnskap over prosjektmidler i 2024	27

1. Formål med prosjektet

Prosjektet var en videreføring av forprosjektet «Prosjekt Digin : Felles drift av digitale innholdstjenester»¹ som var eid og ledet av Vestfold fylkesbibliotek i samarbeid med Agder fylkesbibliotek og Rogaland fylkesbibliotek. Forprosjektet hentet mye inspirasjon fra Det Digitale Folkebibliotek (DDF) i Danmark.

I desember 2021 presenterte prosjektgruppen for «Felles drift av digitale innholdstjenester» sin rapport² til fylkesbibliotekledere og det ble gjennom vinteren vedtatt å søke om et nytt prosjekt som kunne ta erfaringene og anbefalingene fra forprosjektet ut i live, noe som kulminerte i det nasjonale samarbeidet kjent som Bibliotek24. Formålet med prosjektet var å samle, styrke og effektivisere bibliotekenes digitale innholdstjenester for å sikre likere tilgang og bedre vilkår. Dette skulle bidra til økt synliggjøring av digitale innholdstjenester for publikum, styrke bibliotekenes forbrukermakt og gi mer sømløse tjenester, som igjen effektiviserer arbeidshverdagen i bibliotekene.

¹ <https://bibliotekutvikling.no/prosjektbank/prosjekt/felles-drift-av-digitale-innholdstjenester/>

² Digin-rapporten - <https://bibliotek24.no/wp-content/uploads/2024/03/Diginrapporten-2021.pdf>

1.1. Delprosjekter

Prosjektet hadde i tillegg tre delprosjekt hvor Delprosjekt A skulle utvikle en felles adgangskontroll (single sign-on). Adgangskontrollen vil standardisere statistikk-innhenting og begrense deling av persondata med leverandører. Delprosjekt B skulle videreutvikle BibStat til å ivareta og automatisk høste statistikk fra de ulike leverandørene på enkeltbiblioteknivå. Delprosjekt C skulle bidra til økt kjennskap til bibliotekenes digitale innholdstjenester, engangs kampanje etter at det er åpnet for direkte deltakelse fra folkebibliotekene. I 2023 ble et tilleggsmål lagt til i søknaden til Nasjonalbiblioteket som gikk på å utrede muligheten for å ta en rolle rundt et standardisert api for lik tilgang til biblioteksdata.

2. Organisering

Gjennom prosjektperioden har landet gått gjennom en rekke administrative endringer. Virksomhetstilhørigheten under er derfor oppført etter hva som er gjeldende i skrivende stund. Periodene de ulike deltakerne har gått inn eller ut av organiseringen av prosjektet er for enkelhets skyld justert til år, selv om dette kan variere noe.

Prosjekteier

Prosjekt Digin har gjennom hele prosjektperioden vært eid av Vestfold og Telemark fylkesbibliotek, og videreført av Vestfold fylkesbibliotek ved splittingen av de to fylkene.

Mette Kristin Gjerdrum, fylkesbibliotekleder Vestfold og Telemark. (2022-2023)

Silje Eggum, fylkesbibliotekleder Vestfold fylkesbibliotek. (2024)

Styringsgruppe

Mette Kristin Gjerdrum, fylkesbiblioteksjef Vestfold og Telemark fylkesbibliotek (2022-2023)

Silje Eggum, fylkesbiblioteksjef Vestfold fylkesbibliotek (2024)

Britt Ellingsdalen, fylkesbiblioteksjef Rogaland fylkesbibliotek (2022-2024)

Nina Stenbro, fylkesbiblioteksjef Agder fylkesbibliotek (2022-2024)

Karianne Albrigtsen Aam, seksjonsleder Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold (2022-2024)

Prosjektgruppen

Prosjektleder

Trygve Kikut, rådgiver Vestfold fylkesbibliotek (2022-2024)

Prosjektmedarbeidere

Bjørn Kjetil Fredriksen, rådgiver Rogaland fylkesbibliotek (2022-2023)

Leon Bang-Hetlevik, rådgiver Agder fylkesbibliotek (2022-2024)

Hilde Grefsrud, rådgiver Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold (2022-2023)

Cecilie Weinholdt, rådgiver Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold (2024)

Camilla Holte-Wiig, fagansvarlig Deichman (2022-2024)

Lokale støtter

Torgeir Brun – Møre og Romsdal fylkeskommune, Seksjon for arkiv, bibliotek og museum

Kari Skibenes – Bibliotekutvikling Vestland

Karine Dalene – Telemark fylkesbibliotek

Tone Mikkelsen – Troms fylkesbibliotek

Signe Fløystad Aune – Finnmark fylkesbibliotek

Bjørnar Skjesol – Trøndelag fylkesbibliotek

Roar Nygård – Nordland fylkesbibliotek

Marius Græsby – Innlandet fylkesbibliotek

Atle Faye-Lund – Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold

I hovedsak har prosjektgruppen ivaretatt rollen som lokal støtte for eget fylke.

3. Gjennomføring

Prosjektet har gjennom tre prosjektår hatt en god og effektiv flyt som har ført sektoren fra tidligere fylkespraksiser til et sentralisert samarbeid kalt Bibliotek24.

I februar 2022 ble det sendt inn en søknad om utviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket til et toårig prosjekt, hvor alle landets fylkesbibliotek samt Deichman sto som deltakere. Samlet egeninnsats fra deltakerne utgjorde 3 årsverk, hvorav prosjektgruppens andel var på rett i underkant av 2 årsverk. Etter et halvt års prosjektarbeid gikk Deichman inn i en litt større prosentandel som medlem av prosjektgruppa.

Gjennom hele prosjektet har det vært stor grad av stabilitet på organiseringen, med kun noen mindre justeringer på stillingsprosenter. Unntaket for dette var da Bjørn Kjetil Fredriksen ble bedt om å lede prosjektet Felles Formidlingsløsning, som ble initiert av Nasjonalbiblioteket etter to nye tiltak i den utvidede bibliotekstrategien³. Parallelt med dette ble Thomas Grønli ansatt, finansiert med prosjektmidler, for å etablere kontinuitet i Bibliotek24 utover prosjektperioden som gikk mot slutten.

Prosjektet ble utvidet med et år utover opprinnelig plan, i påvente av et endelig vedtak på driftsform og finansiering som sikrer drift utover prosjektmidler.

³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/utvidet-nasjonal-bibliotekstrategi-ut-2025-rom-for-demokrati-og-dannelse/id2995881/>

3.1. Prosjektets faser

Prosjektet hadde i hovedsak tre ulike faser:

1. Etablering av nye systemer, rutiner, avtaler og ny kompetanse.
2. Oppstart av Bibliotek24
3. Forberede overgang til drift

Prosjektgruppa har gjennom prosjektperioden gjennomført rundt 50 prosjektmøter og en studietur. I tillegg har det vært gjennomført en rekke møter med eksterne aktører som Nasjonalbiblioteket, Biblioteksentralen, Det Digitale Folkebibliotek, Subscription People (ConsortiaManager), Norsk Telegrambyrå, Catch, Sikt, KS, Norsk Bibliotekforening, Redia, Cap Gemini, Helsebiblioteket, Norsk Filminstitutt, samt et titalls leverandører.

3.1.1 Studietur sommeren 2022

Det ble gjennomført en studietur sommeren 2022 hvor prosjektgruppa besøkte ConsortiaManager, DDF og Redia.

Møtet med ConsortiaManager var et nyttig forberedende møte for oppsettet av løsningen med norske folkebibliotek og offentlige videregående skoler. Spesielt nyttig da «den norske modellen» med fylkesbibliotek og lokale støtter avviker en del fra hvordan ConsortiaManager normalt er satt opp.

Prosjektgruppa hadde en fellesesjon hos DDF og flere delsesjoner med nøkkelpersoner ved DDF for å lære mest mulig om hvordan de jobbet med de ulike oppgavene som generell drift, adgangskontroll, statistikk og markedsføring.

Det ble også gjennomført et nyttig møte med Redia for å høre mer om hvordan de jobbet og så for seg den videre utviklingen av digitale innholdstjenester i bibliotek.

Denne studieturen kan man på mange måter si var avgjørende for hvor raskt og smidig det nasjonale samarbeidet med Bibliotek24 kunne bli etablert.

3.1.2 ConsortiaManager tas i bruk

En av de første aktivitetene som prosjektgruppa satte i gang med var å få oversikt og nødvendig struktur på alle folkebibliotek og offentlige videregående skoler. ConsortiaManager ble tatt i bruk etter en gjennomgang med ulike konsortier og leverandører på jakt etter eventuelle tilsvarende løsninger. Tilbakemeldingene pekte alle i retning av ConsortiaManager, excel ark eller «hjemmesnekrede» løsninger for å ha oversikt og kommunikasjon knyttet til bibliotek, leverandører, priser og avtaler.

Det ble derfor vurdert dithen at det ikke var mulig å finne 3-5 tilsvarende komplette CRM- (Customer Relationship Management) og ERM-løsninger (Enterprise Resource Management) til behovene prosjektgruppen hadde, utover ConsortiaManager fra Subscription People. Løsningen ble for øvrig også bygget som direkte følge av DDF-behov og har siden blitt tatt i bruk av mer enn 50 ulike bibliotek-konsortier verden over.

I samarbeid med lokale støtter ble informasjon om bibliotekene fra de ulike fylkene importert inn i ConsortiaManager, hvor de lokale støttene sto som kontaktpersoner i 2022, før disse gradvis ble erstattet og/eller supplert av bibliotekenes egne representanter.

Fremfor å gjennomføre opplæring på 600+ bibliotekansatte i ConsortiaManager, ble det høsten 2022 prioritert å styrke kompetansen til lokale støtter og prosjektgruppen på løsningen. Derfor ble den første tilknytningsperioden gjennomført med tilbudsdokumenter som ble sendt ut til hvert bibliotek med dets priser og kontaktinformasjon til lokal støtte i det aktuelle fylket. Bibliotekansatte måtte deretter bestille til sin lokale støtte som la inn bestillingene i systemet på vegne av biblioteket. Fra og med 2023 ble denne praksisen erstattet av at bibliotekansatte selv la inn bestillingene direkte i ConsortiaManager med eller uten hjelp av sin lokale støtte.

3.1.3 Webinarer og direktesending fra Akershus

Gjennom prosjektperioden har det vært holdt en rekke webinarer for å nå ut til bibliotekansatte over hele landet. Et høydepunkt i den forbindelse var direktesendingen som ble gjennomført 12. april 2023 som en digital «kick off» for Bibliotek24. Her var ulike aktører invitert inn, blant annet snakket Liv Dingsør, administrerende direktør i Digital Norway om «Hvorfor er det viktig for innbyggerne at bibliotekene deltar aktivt i den digitale transformasjonen?» og en knippe av leverandører fra inn og utlandet ble presentert og/eller intervjuet. Her inviterte prosjektet

også inn de tre leverandørene (FörlagEtt, Norgefilm og Norsk filminstitutt) som tilbyr film gjennom folkebibliotek til et eget gruppeintervju.

Gjennom hele prosjektperioden har det blitt produsert ulike webinarer som enten har til formål å kommunisere ut status og utvikling for prosjektet. Webinarene har også fungert som rene opplæringsvideoer enten det har gjeldt produktene som tilbys eller verktøyene man har tilgang på gjennom Bibliotek24.

3.1.4 Møter med Kultur- og likestillingsdepartementet

I begynnelsen av 2022 ble prosjektleder invitert inn til et møte, av hovedutvalgsleder Maja Foss Five, hvor sektoren «Kultur, folkehelse, tannhelse og idrett» ved Vestfold og Telemark fylkeskommune skulle presentere et utvalg av sine satsninger for daværende statssekretær for Kultur- og likestillingsdepartementet Odin Adselsten Bohmann. Møtet resulterte i at hele prosjektgruppa ble invitert inn til departementets lokaler i Grubbegata 1, i Oslo. Dette møtet ble gjennomført tidlig på sommeren 2022.

Maja Foss Five inviterte inn prosjektleder på nytt høsten 2023, da Even Aleksander Hagen hadde tatt over som statssekretær for Bohmann. Prosjektlederen orienterte Hagen om status og bakgrunn for prosjektet.

3.2. Bibliotek24

Prosjektgruppa har gjennom hele prosjektperioden jobbet svært effektivt og allerede første året begynte det som skulle bli årshjulet av aktiviteter for Bibliotek24 å ta form. Et innledende møte blir avholdt med leverandører i begynnelsen av juni, etter at behovet for leverandører av digitale innholdstjenester til bibliotek har blitt kunngjort på Doffin og TED.

På dette innledende møtet får alle leverandører lik informasjon og blir invitert til å levere inn tilbud som kan brukes som utgangspunkt til forhandlingene som foregår i august og september. På bakgrunn av hvilke leverandører som ønsker å levere tilbud blir det gjort en vurdering av hvorvidt de er å anse som eneleverandører og med det kan gå inn under unntaket fra offentlige anskaffelser i forskrift om offentlig anskaffelse § 13-4 bokstav b. I et par tilfeller hvor

beløpene har blitt høye nok i forhold til terskelverdiene har prosjektgruppa valgt å kjøre en intensjonskunngjøring på Doffin og TED, uten at dette resulterte i henvendelser fra leverandørmarkedet.

Det er strenge krav knyttet til eneleverandøruntaket, slik at prosjektgruppa ble rådet av jurister til å etablere et leverandørskjema for egenrapportering fra leverandører og god dokumentasjon av prosessen. Rammene for avtalene beløper seg på biblioteknivå helt ned i noen hundrelapper, men for de største bibliotekene kan beløpene bli store og nærme seg terskelverdier. Leverandører av digitale innholdstjenester til bibliotekene har enten eneretten til å levere en tjeneste for Norge eller de har eneretten på åndsverk som er av interesse for bibliotek. Et unntak kan strømmetjenestene for film sies å være. Her ble det derfor gjort en sammenligning av bestanden ved de to leverandørene som tilsa en overlapp på ca. 15-20 prosent av titlene. Dette ble vurdert som lite nok til at bibliotek kunne ha interesse av å ha begge leverandørene som en del av sitt medietilbud ut til innbyggerne.

Det har vært et viktig aspekt ved Bibliotek24 at leverandører og bibliotek står fritt til å inngå avtaler utenom Bibliotek24, men at det samtidig skal oppleves som fordelaktig å administrere dette gjennom Bibliotek24 – for de stordriftsfordeler som da både leverandører og bibliotek vil kunne nyte godt av. I den forbindelse har og er det svært viktig at Bibliotek24 opptrer som nøytral og ikke forskjellsbehandler leverandører og/eller bibliotek.

3.2.1 Innkjøpspolitikk og servicekonsept

For å ha størst mulig grad av transparens etablerte prosjektgruppa en innkjøpspolitikk som redegjør for viktige elementer i felles innkjøp, administrasjon og forhandlinger av digitale innholdstjenester til folkebibliotek og bibliotek i offentlige videregående skoler. Her fremkommer det blant annet viktigheten av transparens, samt en kost/nytte-vurdering i forhold til når det kan anses som hensiktsmessig at Bibliotek24 forhandler frem en felles avtale for alle bibliotekene, slik at samarbeidet ikke bruker mye ressurser på få bibliotek, men derimot fokuserer på de leverandører som når en større andel av befolkningen.

Det ble også etablert et service-konsept som fungerer som en forventningsavklaring mellom bibliotekene og Bibliotek24. Dokumentet beskriver det service-nivået som folkebibliotek

og de offentlige videregående skolebibliotekene vil få fra Bibliotek24, samt hva som forventes av bibliotekene som benytter seg av tilbudet.

Begge disse styringsdokumentene har hentet mye av sitt innhold og inspirasjon fra Det Digitale Folkebibliotek i Danmark.

3.2.2 Ikke alt er likt som i Danmark

Selv om mye av bakgrunnen for at prosjektgruppa kunne komme raskt i gang Bibliotek24 skyldes at Det Digitale Folkebibliotek eksisterer i Danmark og mye kunne gjøres tilsvarende i Norge, har det etter 2-3 års med praksis blitt klart at enkelte forskjeller utgjør et behov for å håndtere ting litt annerledes i Norge enn i Danmark.

I Danmark er det fire kommuner som er under 10.000 innbyggere, mens tallet i Norge på kommuner av tilsvarende størrelse er på over 240. Dette betyr en del for tilgjengelige ressurser og sårbarheten i kommunikasjon og tilgjengelighet ved bibliotekene i forbindelse med de frister man måtte ha for at et bibliotek kan knytte seg opp mot en avtale, fremforhandlet av Bibliotek24. Etter to år ble det derfor bestemt at, så lenge leverandøren åpnet for det vil også Bibliotek24 koble bibliotek på avtaler i etterkant av tilknytningsperioden. Dette er en grad av fleksibilitet som vi mener kommer både leverandører og bibliotek til gode, så lenge majoriteten av bibliotek forholder seg til tilknytningsperioden. Bibliotek som knytter seg opp i etterkant av tilknytningsperioden, knytter seg opp til den samme resterende tiden av gjeldende avtale.

Den andre store forskjellen er fylkenes bidrag til kjøp av digitale innholdstjenester. I tiden før Bibliotek24 ble det etablert en praksis ved flere fylker om å garantere for beløp og/eller finansiere kostnaden helt eller delvis. Dette har medført at Bibliotek24 må operere med ulike prisjusteringer for enkelte bibliotek i enkelte fylker, hvor fylkesbibliotekene har tatt en aktiv rolle i arbeidet med å sikre lik tilgang til informasjon for innbyggerne i fylket.

3.2.3 Spørreundersøkelse

I midten av mai sendte Bibliotek24 ut en spørreundersøkelse til bibliotekene. Målet med undersøkelsen var å få tilbakemeldinger på hvordan oppstarten av Bibliotek24 har fungert, inkludert en evaluering av innholdstjenestene.

Det kom inn 108 svar totalt, som representerer en god bredde. 75 var fra folkebibliotek i kommuner med alt fra 450 til 700 000 innbyggere. 33 var fra videregående skoler med mellom 220 og 2400 elever og ansatte. Det var også store variasjoner i mediebudsjett.

80 prosent av bibliotekene i undersøkelsen har kjøpt digitale innholdstjenester gjennom Bibliotek24. Noen flere, 90 prosent, melder at de tilbyr digitale innholdstjenester utover e-bøker og lydbøker. Av bibliotek som ikke tilbyr slike tjenester, fordeler årsakene seg mellom økonomi, tidsbruk og at behovet deres dekkes av den fysiske samlingen og e-bøker.

55 av bibliotekene svarer at de tilbyr like mange tjenester som i fjor, mens 53 tilbyr flere. Ingen tilbyr færre.

3.2.4 Resultater av Bibliotek24

Bibliotek24 viste seg på kort tid som en effektiv og samlende løsning for digitale innholdstjenester i Norge. Allerede etter første driftsåret hadde prosjektet redusert antall avtaler som kommuner og leverandører måtte vedlikeholde med over 96%, samtidig som besparelsene beløp seg til mellom fire og et titalls millioner kroner (avhengig av hvordan man regner på det). I tillegg har flere bibliotek nå tatt i bruk digitale innholdstjenester som en del av sitt medietilbud ut til innbyggerne.

Når vi ser tilbake på resultatene av tre tilknytningsperioder har Bibliotek24 spart sektoren for minimum 14 millioner kroner + mange tusen arbeidstimer. Fylkesbibliotek er fristilt fra å måtte garantere for beløp til enkelte leverandører for å oppnå de gode prisene og et større utvalg av produkter har blitt gjort tilgjengelig. Bibliotek24 har dessuten ført til økt transparens mellom bibliotekene som nå kan se hverandres priser i ConsortiaManager og statistikk i BibStat. Avtaler er samordnet og utgangspunktet for prisene like da de er satt ut fra de samme forutsetningene og forhandling.

3.3. Delprosjekter

Prosjektet hadde tre innsatsområder som ble ansett som viktige, men som samtidig kunne avgrenses i egne delprosjekter for bedre styring, effektivitet og kontroll.

De tre områdene var ikke avgjørende for at prosjektet lyktes, men ville hver for seg bidra til å løfte hovedprosjektet. Områdene fikk egen ansvarlig fra prosjektgruppa og eget budsjett for gjennomføring.

3.3.1 Delprosjekt A – Felles adgangskontroll

Digitale innholdstjenester har ulike måter å autentisere brukere på. Det kan være i form av hvitelisting av offentlige IP-adresser eller URL'er som ligger bak pålogging til bibliotekets «Mine sider». I tillegg knytter enkelte leverandører opp lånere via lånekortet, spesielt i de tilfeller hvor håndtering av aldersgrenser er nødvendig i forhold til tilgang til ulike typer medier.

Dette krever at bibliotekene legger inn informasjon riktig, god kontroll på domene-politikken til biblioteket, men også god kontroll på hvilke offentlige ip-adresser leverandøren må åpne opp tilgang for.

Mange veier inn skaper usikkerhet for både lånere og ansatte når det gjelder hvordan man får tilgang til de ulike digitale innholdstjenestene. Usikkerhet fører til mindre bruk enn man burde forvente, som igjen fører til mulige oppsigelser av tjenester som biblioteket burde ha da det supplerer eller erstatter medier som tidligere kun fantes i fysisk form.

Det var derfor raskt klart for prosjektgruppen at en felles adgangskontroll som kunne gi én inngang til digitale innholdstjenester var noe som måtte etableres. Gjennomføringen burde også bli lettere når alle avtaler var nasjonale.

Gjennom prosjektperioden har det vært møter med utviklere for å kartlegge mulighetsrommet teknisk og økonomisk for gjennomføringen av en slik utvikling. I tillegg har prosjektet koblet seg på utviklingen av det nye bibliotek kortet som ble lansert i 2024 og kommet

med innspill til ønsket funksjonalitet, slik at en adgangskontroll kan ta utgangspunkt i lånekortet og på den måten gi innbyggerne en «nøkkel» til biblioteket, fremfor flere ulike «nøkler».

Delprosjekt A fulgte Bjørn Kjetil Fredriksen, da han gikk over i rollen som prosjektleder for Felles Formidlingsløsning. Det er satt av 1.300.000,- fra Prosjekt Digin til utvikling av den fremtidige adgangskontrollen.

3.3.2 Delprosjekt B – Videreutvikle BibStat

Da prosjektgruppa hadde en av sine to studieturer til DDF, stod håndtering av statistikk som et av flere elementer på agendaen. Våre kollegaer i Danmark kunne fortelle at statistikk var en av de mer tidkrevende delene av en sentralisert drift av digitale innholdstjenester.

Som følge av dette så prosjektgruppa for seg å kunne utnytte funksjonaliteten i Caspio hvor BibStat er bygget opp, til å etablere en automatisert statistikk-håndtering. Dette viste seg imidlertid til å bli mer komplisert enn først antatt da majoriteten av statistikken blir samlet inn basert på tilganger gitt gjennom hvitelisting av ip-adresser.

IP-adresser er et komplisert område for norske bibliotek da flere bibliotek deler samme ip-adresse(r) eller ip-range. Det blir da umulig for en leverandør å skille om trafikken kommer fra bibliotek A eller bibliotek B, da de kun ser ip-adressen som er benyttet. Bibliotek må derfor være klar over hvilke bibliotek de deler med og bli enige om en fordelingsnøkkel, som naturlig kan være innbyggertall.

Det som kompliserer dette ytterligere, er at ip-adressene kan være i bruk i flere virksomheter i kommunen og andre virksomheter kan ha et tilsvarende abonnement på produktet. Vi kan heller ikke utelukke at bare enkelte av ip-adressene som benyttes er i bruk på flere lokasjoner, noe som kompliserer en fordeling av tallene og dermed er dette en jobb som best gjøres lokalt.

Løsningen som prosjektet ser for seg ligger i Delprosjekt A, hvor en adgangskontroll vil håndtere tilgangsstyringen og samtidig generere lik statistikk for tjenester og bibliotek.

Videre kan man se for seg et samarbeid med Statistisk sentralbyrå ala samarbeidet mellom DDF og Danske Statistikk, hvor DDF sender over statistikk med CPR-nummer (tilsvarende det norske fødselsnummeret). Danske Statistikk setter deretter inn demografiske tall basert på CPR-

nummerne, slik at DDF får tilbake økt innsikt anonymisert innsikt om hvem som bruker de digitale innholdstjenestene.

Prosjektet avventer her utviklingen av en adgangskontroll gjennom prosjektet Felles formidlingsløsning.

3.3.3 Delprosjekt C – Økt kjennskap til digitale innholdstjenester

Prosjektet så at det som ledd i sentraliseringen av innkjøp og drift av digitale innholdstjenester var behov for å bidra til synliggjøringen av denne typen tjenester, men også for å bygge opp kjennskapen til Bibliotek24.

Det ble hentet inn priser fra fire ulike kommunikasjonsbyråer for å hjelpe prosjektet med dette arbeidet. Kommunikasjonsbyrået Catch ble valgt og høsten 2022 ble det igangsatt et innledende arbeid og workshop 20. oktober for å komme frem til et strategisk fundament som ble utgangspunktet for arbeidet videre.

Catch jobbet videre med å utvikle et kommunikasjonskonsept, design av logo og visuell identitet med tilhørende farger, typografi, designelementer og bilde, video -og illustrasjonsstil. Dette resulterte i en profilhåndbok for å sikre en konsekvent bruk av identitet. Det ble også arbeidet frem en strategi for Bibliotek24 for perioden 2023-2024⁴.

Våren 2023 hyret prosjektet inn en profesjonell fotograf og ved hjelp utvalgte modeller produsert en rekke illustrasjoner som innhold til en verktøykasse av kommunikasjonsmateriell som bibliotekene kunne bruke for å markedsføre e-medier og digitale innholdstjenester. Dette materialet ble tilgjengeliggjort via Mediebanken som prosjektet anskaffet for å etablere et felles område for lagring og deling av medier som kan brukes av flere enn ett bibliotek. Fordelen med Mediebanken er at med innebygget samtykke-håndtering er GDPR ivaretatt ved at de som gir samtykke også kan trekke det tilbake via løsningen og medier de er koblet mot får oppdatert sin brukserklæring.

⁴ <https://bibliotek24.no/wp-content/uploads/2023/03/Bibliotek24-Strategi-2023-2024.pdf>

3.4. Fra prosjekt til drift

I 2023 begynte arbeidet med å vurdere hvordan Bibliotek24 kunne driftes videre etter endt prosjektperiode. Valget falt på et interkommunalt selskap og en høring ble gjennomført i alle landets fylker, hvor det var god oppslutning om forslaget. Det ble samtidig også stilt spørsmålsteget ved om en aktivitet som ikke krevde mer enn to årsverk var bedre egnet innplassert i en eksisterende samarbeidsvirksomhet enn som et eget selskap.

Vinteren 2023/2024 tok fylkesdirektør for innovasjon og organisasjonsutvikling Knut Lindland ved Agder fylkeskommune initiativ til en arbeidsgruppe for å sikre at Bibliotek24 kunne videreføres etter prosjektperiodens slutt. Under ledelse av direktør for kultur og folkehelse Per Morten Ekerhovd ved Vestland fylkeskommune vurderte et utvalg med representanter fra fylkeskommunene, Novari og KS Digital ulike alternativer for varig drift. Etter en grundig vurdering anbefalte gruppen at Bibliotek24 skulle bli en del av KS Digital, da Bibliotek24 her kan videreføre sitt arbeid for både fylker og kommuner, som en nøytral uavhengig part til selvkost og uten kommersielle egeninteresser.

Gjennom høsten 2024 og vinteren 2025 vedtok samtlige fylkeskommuner et strategisk samarbeid med Bibliotek24 gjennom KS Digital. Dette innebærer at fylkesbibliotekene tar ansvar for å dekke kostnadene ved forvaltningen innenfor gitte rammer, slik at folkebibliotek og offentlige videregående skolebibliotek fortsatt kan tilby digitale innholdstjenester som et supplement eller alternativ til den fysiske mediesamlingen.

Gjennom høsten og vinteren 2024-2025 ble det samtidig jobbet for å få aksept fra eierne av KS Digital for at Bibliotek24 kunne bli en del av tjenestetilbudet til førstnevnte. Prosjektleder og daglig leder for KS Digital presenterte aktiviteten i samstyringsstrukturen for KS Digital og en juridisk vurdering ble gjennomført av Kvale advokatfirma for å avdekke eventuelle «røde flagg» for at en virksomhetsoverdragelse kunne gjennomføres. Den juridiske vurderingen konkluderte med at det ikke var noe som medførte en juridisk fraråding av en slik virksomhetsoverdragelse og 6. februar vedtok derfor styret i KS Digital å følge anbefalingen fra Digitaliseringsutvalget og KommIT-rådet, ved å vedta at en virksomhetsoverdragelse skulle igangsettes i samarbeid med Vestfold fylkeskommune. Det anses derfor som sannsynlig at Bibliotek24 offisielt er en del av KS Digital i løpet av andre kvartal 2025.

4. Måloppnåelse

Resultatet av prosjektet er at alle landets fylkesbibliotek nå har gått sammen om en sentralisert anskaffelse og drift av digitale innholdstjenester gjennom Bibliotek24. Alle landets fylkeskommuner + Oslo bystyre har vedtatt å inngå i et Strategisk samarbeid med Bibliotek24 gjennom KS Digital AS som skal sikre driftskostnadene for 2 årsverk til denne oppgaven.

Dette gir folkebibliotek og offentlige videregående skoler en mulighet til å være koblet på samme avtale og sikre en videreutvikling av portefølje og avtalevilkår i tråd med nasjonale satsninger og tekniske behov knyttet til digital infrastruktur.

4.1. Likere bibliotektilbud

Et av hovedmålene til prosjektet har vært å jobbe for et likere bibliotektilbud. Et tilbud som sikrer en lik basis av digitalt innhold ved alle folkebibliotek, som ivaretar et minimum og et grunnleggende nivå av digitale innholdstjenester.

Behovet for en form for nasjonal innkjøpsordning som sikrer et grunnleggende nivå kom nylig til syne ved et bibliotek hvor bytte av biblioteksjef medførte en endring fra 0 digitale innholdstjenester til 5. I tillegg til at valg og prioriteringer ved bibliotekene er svært personavhengig er digitale innholdstjenester også svært konkret og blir derfor dessverre også ofte gjenstand for kutt, når det skal spares penger i en kommune. Dette til tross for at biblioteket ikke har noe alternativ og med det mister muligheten til å være til stede digitalt og en del av tjenestetilbudet.

Den nylig publiserte Totalberedskapsmeldingen referer til bibliotekene som viktige for «befolkningens mulighet og evne til å være opplyst og kritisk tenkende (...)»⁵

Selv om det er en vurdering av hva som måtte inngå i en nasjonal innkjøpsordning er redaktørstyrte medier en ofte omtalt innholdstjeneste for dette formålet, for eksempel gjennom NOU 2022:9.

I NOU-rapporten, levert av Ytringsfrihetskommisjonen, anbefales det «å arbeide for avtaler som gir tilgang til flere aviser, avisenes nettutgaver, magasiner og tidsskrifter når man befinner seg i biblioteket»⁶. Her henvises det til PressReader som et eksempel på en slik tjeneste.

Etter tre år med prosjekt drift gjennom Vestfold fylkeskommune har antallet abonnement økt ved bibliotekene. I oversikten under kan det dannes et inntrykk av hvilke digitale innholdstjenester som bibliotekansatte prioriterer å kjøpe inn ved henholdsvis folkebibliotek og offentlige videregående skolebibliotek. Merk at kartene er små og en del markeringer kan overlappe og med det skjule flere bibliotek. Hensikten er imidlertid kun å gi et inntrykk og en felles forståelse for hva som tilbys og hvor dette tilbys i landet, som et bidrag til videre arbeid for et likere tilbud av digitale innholdstjenester, som ikke avhenger av hvor i landet man bor. For en komplett detaljert oversikt over hvilke bibliotek som har hvilke tjenester kan man logge på ConsortiaManager eller gå til Bibliotek24.no og ta en titt på «Hvem har hva?» som man finner på hovedsiden.

I 2022 solgte Bibliotek24 973 abonnement, i 2023 var antallet solgte abonnement økt til 1034. I sitt siste år som prosjekt har Bibliotek24 foreløpig solgt 1079 abonnement, en økning på

⁵ Totalberedskapsmeldingen : Forberedt på kriser og krig, s. 90 (Meld. St. 90)

⁶ En åpen og opplyst offentlig samtale, s. 264 (NOU 2022:9)

~11% siden oppstarten to år tidligere. Bibliotek kan nå enklere tilby en større bredde av digitale innholdstjenester enn før Prosjekt Digin.

Flere fylker har en lang tradisjon for å støtte kjøp av digitale innholdstjenester, samt ebøker og lydbøker for kommuner og/eller videregående skolebibliotek. Sistnevnte har også i noen tilfeller fått kostnader helt eller delvis dekket via fylkeskommunale sektorer for videregående opplæring. Det er imidlertid svært store forskjeller landet sett under ett.

Bibliotek24 mottok i 2024 en oppfordring fra flere fylkesbiblioteksjefer om å få avviklet behovet for fylkesgarantier som enkelte leverandører krevde for å gi gode priser. Dette ble oppnådd gjennomforhandlingene for 2025, i alt 6 fylker valgte likevel å gi fullstendig eller delvis økonomisk støtte til innkjøp av enkelte produkter. Dette har fortsatt stor innvirkning på salgene som må antas å være lavere dersom fylkestøtten fra disse fylkene opphører fullstendig.

Det er imidlertid en utvikling blant fylkesbibliotekene at de fylkeskommunale budsjettene skal gå til å til administrasjon og forvaltning av digital infrastruktur, fremfor kjøp av innhold. Flere bibliotek har imidlertid ikke mediebudsjetter som samsvarer med de økte kostnadene dreiningen fra den fysiske samlingen til det hybride medietilbudet samfunnet nå forventer.

4.2. Eksternt finansierte tjenester

Bibliotek kan også gi tilgang til eksternt finansierte tjenester, i kraft av å være bibliotek. Eksempler på dette er Filmbib og inntil nylig Lovdata Pro. Førstnevnte er tilgjengelig for alle som har et bibliotek kort, mens Lovdata Pro har gitt tilgang til distribusjon gjennom bibliotek publikums- og/eller ansatt-nett etter henvendelse fra bibliotekene. Mens Filmbib kjøper inn filmer gjennom den nasjonale innkjøpsordningen for film og administreres av Norsk filminstitutt på oppdrag fra Kulturdepartementet, skal Lovdata Pro sikre driften gjennom salg av tjenesten. Dette betyr at Lovdata Pro er avhengig av at bibliotekenes nettverk ikke benyttes i øvrige kommunale bygg eller andre steder som kan skade salget og finansiering av tjenesten. I skrivende stund går imidlertid Lovdata gjennom visse strategiske endringer og hvorvidt en kommersiell del av tjenesten fortsatt vil være tilgjengelig via bibliotekene er uvisst.

Gjennom Digin-rapporten fra 2021 ble det klart at flere bibliotek manglet eller var ukjente med disse tjenestene, selv om de også i flere tilfeller tilbød dem til innbyggerne. Prosjektgruppen valgte derfor å synliggjøre Filmbib gjennom å legge inn tjenesten på alle bibliotek i ConsortiaManager, for å bidra til økt bevisstgjøring i bibliotekene.

Prosjektgruppen hadde også samtaler med Lovdata, for å se på mulighetene for å få hvitelistet ip-adressene til folkebibliotekene. Det viste seg imidlertid for risikabelt da kjennskapen til hvilke ip-adresser som var i bruk utenfor bibliotekrommet var ukjent. En slik hvitelisting kunne dermed ført til vesentlig reduksjon i inntektsgrunnlaget til Lovdata og i verste fall erstatningskrav til Vestfold fylkeskommune som prosjekteier.

5. Økonomi og regnskap

Prosjektet har i løpet av tre år mottatt 4 000 000 kroner i støtte fra Nasjonalbiblioteket. I tillegg har det blitt overført 839 324 kroner fra forprosjektet, som også stammer fra utviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket.

Over tre år har fylkesbibliotekenes egeninnsats beløpet seg til 7 140 000 kroner.

Det gjenstår 2 290 734 kroner av prosjektmidler, hvorav 1 300 000 kroner er holdt av til en adgangskontroll som i løpet av prosjektperioden har blitt overført til prosjekt Felles Formidlingsløsning. Resterende beløp på 990 734 kroner fungerer som driftsmidler til hovedsakelig lønn for Bibliotek24 i påvente av endelig virksomhetsoverdragelse fra Vestfold fylkeskommune til KS Digital AS.

Eventuelt restbeløp er ønskelig overført som oppstarts kapital for Bibliotek24 i KS Digital.

5.1. Regnskap over prosjektmidler i 2022*

Kilometergodtgjørelse- trekkpliktig	1 118
Kost/overnatting- trekkpliktig	1 867
Arbeidsgiveravgift	421
Gaver/representasjon	2 792
Hotellutg. på tjenesteoppdrag (ikke kurs)	23 209
Annet forbruksmateriell, forbruksvarer	661
Mat personal, møter, etc.	13 357
Porto, frakt og postlevering	184
Kopiering/trykking informasjon*	35 680
Markedsføring, profilering, gaver	2 688
Opplæring og kurs	17 739
Kjøregodtgjørelse (kun lønn)	7 383
Kostgodtgjørelse (kun lønn)	2 101
Ikke oppgavepl. reiseutg. (m/mva. fly innland, taxi, tog, buss)	1 638
Ikke oppgavepl. reiseutg. (u/ mva. eks.fly utland, manglende kvittering)	18 245
Parkering/bomavgift	3 063
Driftsavtaler IT	150 255
Konsulenttjenester generelt	158 100
Sum øvrige kostnader	440 501
Andre statlige overføringer	-1 500 000
Overføring fra forprosjekt	-839 324
Sum inntekt	-2 339 324
Resultat prosjekt Digin	-1 898 823

*Egen innsats fra fylkesbibliotek og Deichman utgjør 2 420 000,-

5.2. Regnskap over prosjektmidler i 2023*

Kilometergodtgjørelse- trekkpliktig	1 524
Kost/overnatting- trekkpliktig	548
Arbeidsgiveravgift	292
Nettressurser / Lisenser	13 424
Gaver/representasjon	9 701
Hotellutg. på tjenesteoppdrag (ikke kurs)	16 291
Mat personal, møter, etc.	10 468
Kopiering/trykking informasjon*	7 120
Markedsføring, profilering, gaver	50 689
Kjøregodtgjørelse (kun lønn)	5 443
Kostgodtgjørelse (kun lønn)	1 541
Ikke oppgavepl. reiseutg. (m/mva. fly innland, taxi, tog, buss)	7 255
Ikke oppgavepl. reiseutg. (u/ mva. eks.fly utland, manglende kvittering)	9 960
Parkering/bomavgift	3 749
Avgifter, purregebyr, eiendomsgebyrer, lisenser o.l.	3 225
Leie av driftsmidler (inventar, utstyr, maskin)	1 885
Driftsavtaler IT	205 575
Konsulenttenester generelt	409 282
Sum øvrige kostnader	757 972
Andre statlige overføringer	-1 000 000
Overføring fra fjoråret	-1 898 823
Sum inntekt	-2 898 823
Resultat prosjekt Digin	-2 140 851

*Egen innsats fra fylkesbibliotek og Deichman utgjør 2 360 000,-

5.3. Regnskap over prosjektmidler i 2024*

Kilometergodtgjørelse- trekkpliktig	645
Kost/overnatting- trekkpliktig	756
Arbeidsgiveravgift	97 081
Fastlønn Klp	581 917
KLP – Arbgiverdel pensjon	104 056
Skattepl. gruppeliv	1 099
Skattepl. yrkesskade	46
Hotellutg. på tjenesteoppdrag (ikke kurs)	40 192
Mat personal, møter, etc.	8 559
Markedsføring, profilering, gaver	51 670
Opplæring og kurs	4 680
Kjøregodtgjørelse (kun lønn)	1 632
Kostgodtgjørelse (kun lønn)	2 626
Ikke oppgavepl. reiseutg. (m/mva. fly innland, taxi, tog, buss)	11 450
Parkering/bomavgift	246
Avgifter, purregebyr, eiendomsgebyrer, lisenser o.l.	14 429
Driftsavtaler IT	400 169
Konsulenttenester generelt	28 864
Sum øvrige kostnader	1 350 117
Andre statlige overføringer	-1 500 000
Overføring fra fjoråret	-2 140 851
Sum inntekt	-3 640 851
Resultat prosjekt Digin**	-2 290 734

*Egen innsats fra fylkesbibliotek og Deichman utgjør 2 360 000,-

**1.300.000 holdes av til bidrag til SSO og resterende til lønns og driftskostander i påvente av endelig virksomhetsoverdragelse til KS Digital AS.

Postadresse:

Postboks 1213 Trudvang
3105 Tønsberg

Besøksadresse:

Svend Foyns gate 9
3126 Tønsberg

Tlf. 33 34 40 00
post@vestfoldfylke.no

